



www.strik.rs

www.strik.rs

UREDNIKA
Ljubica Pupezin

© 2015, 2021 Asja Bakić

© 2021, Štrik za Srbiju, Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige
ne sme se umnožavati ni u kom obliku bez prethodne
dozvole izdavača ili vlasnika izdavačkih prava.

ASJA BAKIĆ

Mars

Beograd, 2021.

Sadržaj

<i>Izlet na Durmitor</i>	7
<i>Zakopano blago</i>	23
<i>Talus gospođe Lichen</i>	37
<i>Abby</i>	45
<i>Asja 5.0</i>	59
<i>Mesožder</i>	71
<i>Strasti</i>	79
<i>Gost</i>	99
<i>Put na Zapad</i>	121
<i>Donji svijet</i>	133

Izlet na Durmitor

Tajnice su mi odmah objasnile da duša umrlog odlazi tamo gdje on misli da ide.

– Svi žele u raj – rekla sam. – Tamo mora da je pretrpano.

– Nije – rekla je jedna od njih. – Većina ljudi je toliko nemaštovita da jednostavno ostane, poput krumpira, zagnjurenjena u zemlju.

– Imala sam sreće?

– Nisi ti za humus.

– Oprosti – rekoh ubrzo – ne mogu da upratim koja je koja.

– Ja sam Tristeses – reče lijeva.

– Ja sam Zubrowka – reče ona druga.

– Kao votka?

– Čuj, mala, ne buni se – reče ona. – Piješ ono što si samoj sebi natočila u čašu.

Smrt je inače *europski* film: scene su sugestivne, puno se polaže na atmosferu i likove, ali kod mene je uzela nešto drugačiju formu. Pretpostavljam da je tome kumovao moj posljednji trenutak proveden uz televiziju. Gledala sam *Ramba* i nesvjesno na drugi svijet ponijela sa

sobom njegovu devizu „sam protiv svih”. Ako je upalilo njemu, vjerojatno će i meni, bila je moja prva pomisao kada sam doznala što me je snašlo. Gdje je nestala sveprisutna melankolija smrti, nije bilo najjasnije: uz dvije tajnice koje su se uzajamno raspoznavale po boji intimnog rublja (Tristes je nosila plave gaćice, jer je stalno bila *blue*, a Zubrowka ružičaste), nije bilo realistično očekivati novi val ili bilo što što bi mu nalikovalo.

– Gdje je Bog? – pitala sam.

Zubrowka se nasmijala i rekla da Bog ne postoji.

– Mora biti tu negdje – inzistirala sam.

– Trebala si biti pažljivija kad si imala priliku. Ne možeš zagovarati ateizam i onda se htjeti kartati sa Svevišnjim kad umreš.

Dok sam bila živa, napisala sam jednu šaljivu dramu o seksom opsjednutom Bogu i njegovim gay podanicima. Ako ništa drugo, računala sam, ovdje bi trebao biti jedan takav. Nije da nisam o njemu razmišljala.

– Bog se okliznuo u kadi – rekla je poslije par minuta Zubrowka.

Nisam joj vjerovala. Način na koji je pogledavala Tristesu govorio je da su obje bile jako, jako nevaljale.

– Ne možete mi zataškavati stvari i vaditi se na moje bezbožništvo.

Tajnice su se pravdale i slijegale ramenima i vidjevši da od njih neću ništa doznati, odustala sam od ispitivanja.

Bog mi, zapravo, nije bio neophodan: navikla sam raditi stvari bez njega, ali mi ni tajnice nisu bile ništa

potrebnije. Nisam si mogla objasniti otkuda su se tu našle. Isprva sam mislila kako sam ih uzela iz jednog stripa koji sam nekada davno pročitala, ali kako je vrijeme prolazilo (riječ *vrijeme* koristim refleksno jer ni smrt ne oslobađa mozak od bespotrebnih putokaza), postalo je jasno da one nisu u mojoj nadležnosti. Tajnice su došle s umiranjem. To me je, nepotrebno je isticati, frustriralo.

Strašno sam se napinjala da shvatim. Nije me napuštao osjećaj da mi glava, od tog silnog napinjanja, malo-pomalo raste. Cijelo ovo vrijeme, pomislih, ona se širila na sve strane. Bila mi je pred nosom, a nisam to primijetila. Zapravo, nije mi bila pred nosom jer je to bila moja glava i koliko god velika bila, nisam je mogla vidjeti nigdje osim u ogledalu. Tristesu je zadovoljno trljala ruke. Po licu joj se moglo reći da pomno prati rast moje glave i da je presretna zbog toga. Pozvala je Zubrowku.

– Razmišlja? – pitala je Zubrowka kao da se ne nalazim u prostoriji.

Onda me je pogledala i potapšala po ramenu.

– To je samo početak. Imamo ideju kako da rast ubrzamo.

– Ali ja ne želim imati ogromnu glavu – rekla sam nervozno.

– Glava ne pita – rekla je Tristesu. – Ona raste samostalno.

U tom sam trenutku požalila što sam umjesto kumpira izabrala ovo.

Tajnice su imale jasan plan. Moja je glava bila neka vrsta skupocjenog jajeta. Nalikovala je, po njihovom svjedočenju, na jedno od luksuznih uskršnjih jaja cara Nikolaja II. Nije mi preostalo ništa drugo nego da im povjerujem jer nikako nisam mogla naći ogledalo. Pitanje je bilo što su mislile pronaći unutra.

– Priče, pregršt priča – rekla je Zubrowka. – Zato si ovdje. Želimo da napišeš knjigu priča. Ako nam se dopadne, dozvolit ćemo ti da prijedeš u drugu fazu.

– Drugu fazu? – pitala sam.

Pipala sam si glavu. Nije mi se činilo da je porasla, ali neugodan osjećaj da se i dalje širi nije iščeznuo. Počela sam se zabrinuto gladiti po kosi: hvatala me panika od pomisli da je druga faza zapravo otkriće da mi je rasla samo lubanja, a mozak ostao isti.

Ne znam koliko sam tome sama kumovala, ali u sljedećem sam se trenutku, ne znajući kako, našla u hodniku tipičnom za bajke: *toliko i toliko vrata smiješ otvoriti, ali zadnja nikako ne, bla-bla-bla*. Naravno, htjela sam vidjeti što se događa u posljednjoj prostoriji jer sam prije, dok sam još bila živa, gledala emisiju o razlici između glupe i pametne djece: znanstvenici su vršili pokus na grupi klinaca. Ostavljali bi jedno po jedno dijete u sobi s ogledalom kroz koje su klince mogli nesmetano promatrati. Prije nego bi dijete ostavili nasamo, znanstvenici bi ga upozorili da ni u kojem slučaju ne smije pogledati što se nalazi na stolu, skriveno ispod bijele plahte. Ona djeca koja su zavirila bila su pametna. Ostala – ne. Zapravo,

samo je jedan dječak ispao glup. I ne samo da je bio glup nego je bio i debeo. Nisam htjela biti on. Da nije bilo moje želje da *saznam*, veličina moje glave postala bi paradoksa. Hrabro sam uhvatila za kvaku. Soba je, naravno, bila zaključana.

Kamo žena ide ako ne zna što je čeka? Proganjala su me pitanja. Pitala sam se i za života, ali u smrti su pitanja bila teža, osjećaj lažne konačnosti me izluđivao. Tajnice su se glasno smijale u sobi u koju prethodno nisam mogla ući. Zabavljale su se, kao da su čitale nešto jako smiješno.

– Zašto se ti zapravo zoveš Tristesca? – pitala sam kad su mi se tajnice iznenada pojavile iza leđa. – Nikada te nisam vidjela tužnu. Stalno se smiješ i zabavljaš.

– Trebala si do sada naučiti da smrti ne vjeruješ kao ni ljudima.

– Moramo ići – reče Zubrowka i povuče Tristesu za ruku. – Treba nastaviti.

Ponovo sama, gledala sam kako za sobom zatvaraju vrata. Htjela sam potrčati za njima, sudjelovati u njihovom veselju, ali nisam se mogla pomaknuti. Glava mi je pulsirala i čekala sam da se desi *big bang*. Jedno sam vrijeme šetkala po hodniku, gore-dolje, ali sam se ubrzo umorila. Otvorila sam vrata najbliže sobe, sjela za stol koji se tamo zatekao i počela pisati, ali čim počnem pisati, moram pisati i o pisanju, što je uvijek opasnost jer to nije ono za što sam umrla. Treba radnje – događaja, tajnice su tome očito sklone. Smrt je san u kojem se bezgla-

vo trči: nemaš vremena stati i razmisliti, zato što bi to značilo da se budiš, a u mom slučaju to nije moguće. Još nisam čula da se netko probudio iz smrti.

O čemu da pišem? Svi pišu nekakve autobiografije, što mi je odvratno, ali dok ih kritiziram – u glavu mi pristiže sjećanje na baku kako naizmjenično diže noge i miluje ih, dok sestra i ja zapanjeno gledamo u njezine zadebljane pete. Svi žele čitati autobiografiju: daj autobiografiju, a može i romansirana biografija. Zašto bi tajnice bile drugačije? Smrt voli druge ljude. Ne bavi se samom sobom. Skuplja imena, lica – skuplja ljudske sudbine, radosno ih čita. U redu, pomislim, pisat ću im o sebi. I ubaciti malo i njih, neka sve zajedno bude sladunjavo i romantizirano, u pastelnim nijansama njihovih gaća. Međutim, kad sam sjela da pišem, postalo je jasno da ne znam pisati sladunjavo. Pisala sam onako kako sam mislila, a mislila sam eksplozivno.

Kad sam imala šest godina, pala sam s kuhinjskog pulta na desnu ruku i slomila je. U hitnoj sam sjela pored djevojčice kojoj je bila previjena noga. Rekla je da se igrala sjekirom i da joj je oštrica pala pravo na stopalo. Nikad se više nisam požalila da me bilo što boli. Bol je za mene postala suvišna, bila je rezervirana za druge.

Dosta se dobro sjećam i stana u kojem sam odrasla – bio je to dvosoban stan na trinaestom katu. Lift nikad nije radio i uvijek sam išla pješke. Sobu sam dijelila sa sestrom, s kojom sam jedno vrijeme prestala razgovarati jer je moje pisanje nazvala odvratnim. Tada me to jako



povrijedilo, ali bila je u pravu. Moje je pisanje doista bilo odvratno. Bila sam, također, neposlušno dijete i ostala sam takva: nevaljala.

Kad bi moji ukućani zaspali, izlazila bih na balkon i gledala parking, zamišljala bih morbidne stvari: kako crni kombi odvozi malu djecu u nepoznatom pravcu. Samo sam sebi govorila da će uskoro doći po mene. Uzbuđivale su me odvratne stvari, ali nikad nisam jela vlastite šmrklje. To mi je bilo odbojno. Kad bih vidjela dijete kako jede vlastite šmrklje, uvijek bih ga udarila šakom po glavi.

U prvom smo razredu, toga se odlično sjećam, išli na školski izlet, na Ozren. Navečer smo ležali u mrklom mraku. Ne sjećam se koliko nas je bilo u sobi, ali sve bi djevojčice u isti glas počele dozivati učiteljicu kad bih, točno prije nego bi utonule u san, pričala horor priče o vješticama i čudovištima. Pogledajte onu ženu što čuči na prozoru!, govorila sam. Druga su djeca plašljiva, često sam to zaboravljala. Ja sam se plašila samo zubara, ali i to je brzo prošlo. Sa Ozrena sam se vratila kao drugo dijete, dijete koje ne misli više prestati pričati. Obitelj me prozvala filozofom. Stalno sam mahala rukama, snažno sam gestikulirala. Pisala sam poeziju tesarskom olovkom. Bila sam stvarno posebna. Bila sam drugačija.

– Meni se ne čini da si toliko drugačija – rekla je Zubrowka.

Nadvila se nad moju priču, kuckala prstom po riječi „posebna”.

- To je samo priča – rekla sam.
- Znam, ali htjela sam reći da si ne umišljaš previše. Nisi prva koja je sjedila za tim stolom i pisala.
- Baš za ovim stolom?
- Baš za tim stolom, da – reče Tristesesa, koja je stajala s druge strane.
- Koliko je točno ljudi sjedilo za ovim stolom prije mene? – pitala sam.
- To ti ne možemo reći, to je povjerljivo.
- Bila sam zbunjena: ako sam samoj sebi izmaštala ovakvu smrt, kako je moguće da sam izmaštala ono što su prije mene maštali drugi?
- Nije mi jasno – rekla sam. – Rekle ste krumpir u zemlji ili bilo što drugo, a zapravo je krumpir u zemlji ili ovo?
- Je li ovo onda pakao ili raj? – dodala sam.
- Zubrowka i Tristesesa su se znakovito pogledale.
- Kako kome – rekle su. – Ljudima koji ne znaju pisati – ovo je pakao. Onima koji vole i znaju to raditi, ovo je raj.
- Ne bih se složila.
- Ustala sam sa stolice i zgužvala priču.
- Ja bih natrag u zemlju – rekla sam.
- Nemoguće – odgovorila je Tristesesa. – Prvo priče, onda možeš dalje.
- To dalje, što je to točno? – pitala sam nervozno.
- Ne možemo ti reći, to je povjerljivo – rekle su jednoglasno.
- Počela sam hodati oko stola. Tristesesa me pokušala dotaknuti.
- Ne diraj me! Da se nisi usudila! – uzviknula sam.



Njih su dvije krenule natraške do vrata. Nisu me ispuštale iz vida. Kad su izašle, ispravila sam pogužvan papir i prepisala početak priče na drugi. Trebalo je nastaviti, trebalo je dovršiti smrt.

Nisam zapravo bila posebna. Imala sam osebujan karakter, a osebujan karakter imaju i mnogi drugi. Nisam jedina. Prije nego sam nastavila tu misao, zastala sam. Mučila me druga faza. Zvučalo je kao da tajnice planiraju opljačkati neku banku ili srušiti vladu i ja im u tome trebam pomoći. Nasmijala sam se samoj sebi i napisala: pisanje nije nikakav eksploziv. Ne može raznijeti sef, zid ili podrum.

– Tu se varaš – zamislila sam kako me Tristes a ispravlja. – Rekle smo pregršt priča jer nam treba dovoljan broj da započnemo vatromet.

– Ne želim sudjelovati u ilegalnim stvarima – rekla sam kao da stvarno razgovaram s Tristesom.

– Budalo! – doviknula je, i tu se naša imaginarna prepirka završila.

Nastavila sam pisati.

Nakon što je doživio nesreću, moj je ujak jedno vrijeme živio kod nas. Mama ga je njegovala. Spavao je u dnevnom boravku nekoliko mjeseci. Znala sam noću gledati porniće odmah pored njegovog uzglavlja i smijati se. Znala sam da me ne čuje. Ali on je imao dobar izgovor – bio je bolestan. Ostatak obitelji je bio zdrav i svejedno nije na mene obraćao pažnju. Od sve djece u školi bila sam najnevidljivija. Bar se tako činilo. U školu sam išla